

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vsa spisa, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vsa pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10— K pol leta . . . 5— „ četrt leta . . . 2-50 „ posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h „ „ dvakrat . . . 12 „ „ „ trikrat . . . 10 „ za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranišnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Primerjalna tabela

o prejemkih c. kr. državnega uradnika kategorije D (brez popolne srednješolske izobrazbe) in kranjskega ljudskošolskega učitelja po regulaciji.

Službeno leto	Uradnik kron	Učitelj kron	Torej prejme učitelj kron
1.	600	800	+ 200
2.	600	800	+ 200
3.	600	1400	+ 800
4.	600	1400	+ 800
5.	1960	1400	— 560
6.	1960	1500	— 460
7.	1960	1500	— 460
8.	2160	1500	— 660
9.	2160	1720	— 440
10.	2160	1720	— 440
11.	2680	1720	— 960
12.	2680	1880	— 800
13.	2680	2180	— 500
14.	2880	2180	— 700
15.	2880	2340	— 540
16.	2880	2340	— 540
17.	3400	2340	— 1060
18.	3400	2500	— 900
19.	3400	2500	— 900
20.	3600	2500	— 1100
21.	3600	2660	— 940
22.	3600	2660	— 940
23.	3800	2660	— 1140
24.	3800	2820	— 980
25.	4290	2820	— 1470
26.	4290	2820	— 1470
27.	4290	2980	— 1310
28.	4290	3280	— 1010
29.	4690	3280	— 1410
30.	4690	3440	— 1250
31.	4690	3440	— 1250
32.	4690	3440	— 1250
33.	5090	3600	— 1490
34.	5090	3600	— 1490
35.	5090	3600	— 1490
36.	5090	3600	— 1490
37.	5090	3600	— 1490
38.	5090	3600	— 1490
39.	5090	3600	— 1490
40.	5090	3600	— 1490
Vsota prejemkov v 40. letih	136680	101320	+ 2000 — 37360 torej — 35360
Povprečno na leto	3417	2533	— 884

Neoženjeni učitelji bodo še bolj prikrajšani. V tej tabeli je računjena le prva

triletnica 100 K, druge za ožene. Iz te tabele je tudi razvidno, da je prikrajšana vsaka učna oseba v svojem službovanju za nič manj kakor 35.360 K, če bi se nam plače tako uredile, kakor državnim uradnikom. Do take ureditve imamo tudi pravico, zakaj državni predokazi so namenjeni izključno v ureditev učiteljskih plač. To sta tudi poudarjala oba referenta o davku na špirit: dr. Steinwender v državnem zboru in grof Goeß v gosposki zbornici. Dne 3. junija 1913 je končal Steinwender z besedami: »To je, kakor že poročilo poudarja, pomožna akcija za uradnike in učiteljstvo, oz. dežele.« Dne 18. istega meseca je pri debati o predokazih rekel: »Prosil bi, da bi odklonili vse manjšinske predloge in z enodušnim sprejetjem celega zakona pomagali deželam, šoli in učiteljstvu v njegovih bolečinah.« — Ravno tako se je izrazil grof Goeß dne 30. decembra 1913 v gosposki zbornici: »S sprejetjem zakona o predokazih dobe dežele velike zneske, ki se bodo porabili v najvišji meri za izboljšanje učiteljskih plač.« — V istem smislu se je izrazil v parlamentu dne 14. dec. 1913 ministrski predsednik grof Stürgkh. Enako tudi že 24. in 25. aprila 1912 deputaciji »Lehrerbund«. Iz vsega tega je razvidno, da so ti predokazi naši, naš krvavo pridobljen denar, kajti le zaradi večletnega intenzivnega delovanja učiteljskih organizacij je uspel mali finančni načrt tako ugodno za posamezne dežele. Le zaradi učiteljske bede so se omehčala trda srca naših državnikov in poslancev, da so privolili v mali finančni načrt. In kaj vidimo na Kranjskem? Naši deželni kristjani so nam pojedli naš denar. 850.000 K so prejeli v izboljšanje učiteljskih plač. Nekako 350.000 K bodo porabili v ta namen, 500.000 K pa pobasali v vedno prazne malhe. Zagrabili so cel kos, nam pa vrgli oglodano kost, in še to pod tako sramotnimi pogoji, da bomo le s kletvico na ustnih požrli tisti košček kruha, ki se mu pravi: regulacija učiteljskih plač.

Naš denar so nam vzeli, in če je še kaj pravice na svetu, se mora to kruto maščevati nad njimi!

Delo v Istri.

Na občnem zboru »Političnega društva za Hrvate in Slovence v Istri« je podal društveni tajnik obširno poročilo o društvenem delovanju. Iz tega poročila objavljamo tiste stvari, ki utegnejo zbuditi obče zanimanje.

Za reciprociteto hrvaškega vseučilišča.

Zavedajoč se velike važnosti vprašanja reciprocitete hrvaškega vseučilišča v Zagrebu z ostalimi vseučilišči, se je Politično društvo rado odzvalo predlogu občinskega zastopa v Buzetu, ki je v tem vprašanju prvi sprejel dotične resolucije in se je predložilo vsem našim hrvaškim in slovenskim občinam, da tudi one složno povzdigujejo svoj glas, kar so že storile skoro vse naše občine, a oglašja se v tem vprašanju tudi naša posestrima Dalmacija potom svojih občinskih zastopstev.

Za hrvaške ljudske šole.

Politično društvo ima v svojih pravih tudi skrb za prosvetne potrebe našega naroda. Največja prosvetna potreba našega naroda so ljudske šole v materinem jeziku. Mi se, žalibog, nahajamo napram Italijanom v jako slabih razmerah. Oni so polni vsega, preskrbljeni s šolami z vsem možnim luksurom in že oddavno zahtevajo zase najvišji učni zavod: vseučilišče. In to ne v kakem italijanskem mestu, ampak v kozmopolitni oazi, sredi slovenskega morja, v mestu Trstu. Med tem, ko se Italijani bahajo s silnim denarjem in s svojo Lega Nazionale v edino svrhu raznarodovanja našega naroda, se moramo mi z zobmi in nohti boriti za kako malo ljudsko šolo in moram skrbeti za te šole tudi s privatnimi sredstvi preko naše velezaslužne Družbe sv. Cirila in Metoda. Družba dela, kar more, a vendar moramo tožnim srcem gledati, kako se na tisoče naše dece nahaja še vedno brez svojih šol ter morajo ali zahajati v tuje šole, ali pa sploh nimajo nikake šole. — Politično društvo se je večkrat zavzeło za šole in je bilo v dopisovanju z našo Družbo in šolskimi oblastmi.

Klic po komisariatu.

Pogubnost zistema, ki vlada v Istri in daje Italijanom vso moč, je prisililo

našega velezaslužnega narodnega zastopnika in delegata dr. Matka Laginjo, da je nedavno povzdignil svoj glas pred samo krono, našim hrvaškim kraljem Franom Josipom I., ki mu je predložil, da se današnjemu težkemu stanju v Istri more napraviti konec, pa bilo tudi s pomočjo poštenega komisariata.

Zdi se, kakor se čuje, da je ta poziv odličnega našega narodnega borilca na najvišje mesto imel svoj uspeh, zakaj kakor se čuje, bi se bila vlada že izjavila, da se naši Italijani morajo sporazumeti s Slovani na podlagi pravičnih pogojev! Ako je temu tako, bodo naši Italijani, ki so brez vladne pomoči pravi slabiči, morali popustiti v svojem dosedanjem nezaslišanem postopanju. — Bodi kakorkoli, na nas je, da nadaljujem po započeti poti. Z nami sta resnica in pravica, in ti morata zmagati na koncu konca.

Potreba pomoči.

V tej težki naordni borbi nam treba mnogo ne samo moralne, ampak tudi materialne pomoči. Politično društvo računa edino na svoje člane in moramo, žal, priznati, da je še mnogo članov, ki niso točni v plačevanju članarine, ki — četudi mala na sebi — vendar, ako jo plačuje večje število članov, daje možnost, da se razvija društvena delavnost.

Razmerje med nami in Italijani v denarnem pogledu je za nas jako nepovoljno. Oni imajo v svojih rokah deželno blagajno, iz katere padajo večji kosi za njihove pristaše, za naš narod pa le drobne mrvice in še to zaradi silnega prosjačenja. Oni razpolagajo z večjimi in bogatejšimi občinskimi blagajnami v mnogih občinah, ki bi po številu prebivalstva morale biti v hrvaških ali slovenskih rokah. Vrhutega je javna tajna, da dobivajo oni ne samo moralne, ampak tudi materialne pomoči od zunaj, iz sosednje Italije. Lansko leto smo čitali, da je neki nepoznani italijanski rodoljub (čitaj: Italijanska vlada) dal društvu »Dante Alighieri« tri milijone lir pomoči. Znano je, da je to društvo v zvezi z Lego, a ta z raznimi političnimi društvi naših nasprotnikov. Moramo nadalje uvaževati, da imajo Italijani svoje bogato središče v Trstu in da je darežljivost Italijanov mnogo večja, nego

LISTEK.

Znamenita 500letnica v slovenski zgodovini.

Dne 18. t. m. je minulo 500 let, odkar je bil habsburški vladar Ernest Železni na Gosposvetskem prestolu slovesno ustoličen za slovenskega vojvodo Koroške.

Obredi so vsakomur znani iz šolskih beril. Niso pa znani pravni pomeni teh obredov za Slovence.

Izmed vseh avstrijskih, najbrž celo izmed vseh evropskih narodov se edini Slovenci moremo ponašati, da so naši pradedje na Koroškem nastavljali in zaprisegali svoje vladarje po narodno kmetiškem običaju in v našem slovenskem jeziku.

Od kdaj izvira ta običaj, še vedno ni dognano. Nekateri zgodovinarji ga pripisujejo koroškemu vojvodi Ingu, ki je kot pokristjanjen vladar hotel na ta način odlikovati kmete, ki so pred plemiči sprejeli krščansko vero. Zgodovinsko dejstvo je, da so izza najstarejše slovenske prošlosti do petnajstega stoletja na Krnskem gradu in na Gosposvetskem polju naši

slovenski predniki ustoličevali svoje kneze v slovenskem jeziku. Ako se tudi ne oziramo na pravni in demokratski pomen obredov, ki so jih morda bavarski knezi uvedli iz samopašnih namenov, da izkoristijo slovenske kmete proti upornemu plemstvu, za nas je le važno, da so se obredi vršili v slovenskem jeziku. Na ta način ustoličen knez je postal prvi slovenski vladar, ki je celo pred cesarjem in kraljem govoril v uradnih stvareh le slovensko. Zgodovinar Unrest piše, da se je to zgodilo zato, ker je bila **Koroška prava slovenska dežela**. (»darumb das Kerndten ain rechts windisch land ist«).

Sicer se je tudi po vojvodi Ernestu Železnem dolgo časa vzdrževal običaj, le izvrševal se ni več natančno. Slovenski koroški stanovi so tudi od njegovega naslednika Friderika III. zahtevali, da se podvrže slovenskemu ustoličenju, le na opetovane prošnje so mu prizanesli. Megišer piše, da se je to zgodilo »durch fleisige bitt umb königlicher würdikeit willen.« Tudi od naslednikov Friderika do leta 1728. so deželni stanovi trdovratno zahtevali, da so se morali dati ustoličiti, četudi le na površen način, ker se niso mogli naučiti slovenskih obredov in priseg. Deželni stanovi so napram svojim

potomcem (»sy wüsten ein solches gegen ihren nachkhomben nit zu verantworten«).

Kaj pa danes nasledniki tako ponosnih slovenskih deželnih stanov? To je koroški deželni odbor. Kaj bi pač ta storil, ako bi se hoteli obnoviti slovenski obredi na gosposvetskem polju?

Ponemčeno je torišče najslavnejše slovenske zgodovine. Kjer so knezi in vladarji slovesno pred tisoči plemstva in kmetov govorili in in prisegali v slovenskem jeziku, tam danes ni slišati slovenske besede iz ust domačina. Deželni odbor kot čuvar starodavnih slovenskih pravic je ogradil knežji prestol z železjem, nad vhodom pa dal napraviti zasmehovalni napis: Kärntens Herzogsstuhl.

Po »Sl. Braniku«.

Moje potovanje po Švici.

(Dalje.)

Izmed palač moram omeniti univerzo, zidano v florentinskem slogu. Ustanovil jo je častni meščan Gabriel de Rumine, ki je zapustil mestu poldrug milijon fran- kov.

Prav na vrhu se dviguje katedrala in grad iz 15. stoletja, v katerem so stanovali nekdanji škofje in sodniki. Zunaj ob steni je spomenik majorja Davela, ki je hotel osvoboditi deželo izpod jarma Bernčanov; za ta poizkus pa je bil l. 1723 obglavljen.

Katedralo v gotskem slogu so začeli zidati l. 1000., dokončali pa l. 1275. ter jo posvetili Devici Mariji v prisotnosti papeža Gregorja X. in grofa Rudolfa Habsburškega. Pri tej priliki sta se dobro seznanila, in papež je vabil Rudolfa v Rim, da bi ga ondi kronal za cesarja. Toda preden se je to zgodilo, je umrl Gregor X.

Pred sodnijsko palačo je lep spomenik Viljemu Tella. Mesto ima vseučilišče, realno gimnazijo, učiteljsko, višje dekleške šole, trgovsko akademijo, gospodniško in obrtno šolo, šole za slepce in gluho-neme in poleg mnogih ljudskih šol še šolo za hotelirje, ki je edina v Švici.

Zunaj mesta se razprostira prekrasen gozd, ki je bil v starih časih posvečen bogovom.

Drugi dan smo napravili mal izlet po jezeru v Montreux. Parnik je plul mimo malega otoka Salagnon, na katerem stoji samo ena hiša, obdana z drevjem. Kako

ona naših ljudi. V svoje mračne svrhe, za svojo ofenzivno borbo trošijo Italijani s tistim oduševljenjem, s katerim bi morali mi trošiti za svojo defenzivno borbo. Samo mesto Trst je nabralo lansko leto za njihovo Lego okoli 250 tisoč kron, dočim je naša Družba dobila iz vseh hrvaških pokrajin komaj okoli 155 tisoč! — Kar delajo Italijani v svoje politične svrhe, o tem molče modro. Na vsak način morajo biti dotične vsote ogromne. — Dal Bog, da bi taka italijanska darežljivost vplivala na naše imoviteje ljudi, da bi položili obilen dar domovini na oltar potom naših narodnih družtev v tej izpostavljeni istrski deželi, med katerimi društvi se nahaja tudi naše Politično društvo, ki prav sedaj v očigled volitvam potrebuje nujno obilne pomoči ne za kako objestno strankarsko borbo, ampak za prepotrebno borbo za narodni obstanek, za najidealnejše svrhe, ki si jih je možno misliti. — Resnici na čast se mora priznati, da je italijanstvo Istre denarno bolje situirano, nego pa naš narod, ali temu treba iskati vzroka v prošlosti, ko je ves denar, vsa moč bila osredotočena v rokah Italijanov, a naš narod jim je bil brezpraven suženj. — V zadnji čas so nastale tudi težke denarne krize med našim narodom in po vsej monarhiji sploh, a te krize so provzročene največ po »modri« balkanski politiki, ki jo vodijo naši državniki na Dunaju na začudenje vse civilizirane Evrope, oni politiki, ki stanejo davkoplačevalce monarhije nešteto milijonov in silnih drugih neizračunljivih škod v trgovskem pogledu. In to vse za ljubav divje dežele, ki jo hočejo po sili prikazati kakor neodvisno državo, slavne Albanije, oziroma iz mržnje proti zmagonosnim maščevalcem Kosova.

IVAN KELC:

Slovanstvo in njegova bodočnost s posebnim ozirom na šolstvo.

Dandanašnji, ko je svet preprežen z železnicami in parobrodi in ko ljudje že letajo v zraku hitreje od ptic ter nam je vsak najoddaljenejši kraj pomaknjen v našo bližino, je treba vsakemu človeku — ako noče zaostati in ako noče biti duševno in tedaj tudi gmotno poteptan — mnogo več raznih znanosti nego v prejšnjih časih, ko je bil svet znan posameznikom samo nekaj kilometrov naokrog. Tudi potrebe so postale povsem drugačne. Rodna gruda ne hrani več dostojno in zadovoljivo svojega lastnika in izčrp-ljevalca, želi si po večjem in boljem, hrepeni zaradi tega med svet, med tuje ljudi, v popolnoma tuje kraje po besedah pokojnega prof. Erjavca, češ, ako želiš bogastva, se podaj v tuje kraje, na prekmorske otoke. — Akoravno marsikoga vara tuji svet glede zaželenih nad, je vendar postalo teženje in hrepenenje — podajati se v tuje kraje s trebuhom za kruhom — skoraj splošno, saj mu je najoddaljenejši kraj postavljen čisto blizu, misleč, da ga tam vendar dohiti tako vroče zaželeno srečo. Posebno med nami Slovenci — posebno na Kranjskem — postaja to nečuvno hrepenenje po dozdevni sreči v tujini že skoraj usodepolno za narodov obstanek, ako se kmalu v tem oziru ne obrne na boljše. Kultura na nizki stopnji, domača gruda — domnevno — izčrpšana, domač svet preobljuden, mnogo ust in malo kruha, hajdi tedaj med tuji svet, med tuje brezsrčne ljudi iskat si izboljšanja siromašnega stanja! Koliko nadejnih eksistenc pogine v tujini, a mnogim se obrne tudi v tujini njihov brezupni položaj na boljše, in le takšni zgledi vlečejo.

lepo je videti iz daljave čisto belo hišo v laškem slogu sredi sinjih valov!

Na obrežju se nam prikazujejo iz zelenja lepe hiše mesta Clarens. Prijazen, tihi kraj je obiskalo že mnogo zgodovinskih oseb in iskalo tukaj počitka svojemu viharnemu življenju. Med drugimi tudi bivši predsednik transvalske republike Pavel Krüger.

Montreux.

to je zemski raj, prava Nizza v Švici. Tu je vedna pomlad — zime ne poznajo. Mesto sicer ni nič drugega, kot kup hotelov, toda v tako lepem slogu, da se prekrasno ujema z lepoto prirode. Ni čuda, da je tudi naša cesarica semkaj prav rada zahajala. Na desni spodaj višnjevo jezero, po bregovih same gorice, ki dajejo izborni kapljico, in daleč pred nami snežni vrhovi. Okoli nas vse v zelenju in cvetih; celo ob cesti se ovijajo rože.

Po tritretturnem hodu, vedno ob bregu, smo prišli do grada »Chillon«, čigar močno obzidje nas je mikalo, ogledati si ga natančneje. Ko smo plačali 50 stotink, smo dobili vstopnico, na kateri je bil načrt grada in obenem tudi kažipot. Grad je

Po preteklih groznih dogodkih na Balkanu bodo postale v doglednem času tudi tamkaj razmere drugačne, in sicer boljše in to v kulturnem in gospodarskem oziru, kar ne bo samo za druge Jugoslovane, nego še posebno za naš slovenski narod postalo velevažnega pomena tako posameznikom, kakor vsemu Jugoslovantvu. Pravočasno je treba preproste ljudi pripraviti na to v duševnem oziru. Tedaj na jug naj bodo v prihodnje obrnjene naše oči, na jug naj teži vse naše delovanje, da nas nepripravljenih ne prehiti zopet v omotnem oziru sovražnik, kakor se nam je to zgodilo duševno negodnim že neštokrat. Jugoslovanska zemlja je še neizčrpna, pregojena s preogromno množino človeške krvi, ta bo redila svojega obdelovalca dostojno in lahko zadovoljivo — posebno ker je slabo obljudena — še stoletja in stoletja. Ako bo potem dotičnik zaradi svojega napora postal zadovoljen na obdelavani grudi, jo bo vzljubil, srce mu ne bo postalo polno iskrene ljubavi do svoje zemlje rediteljice, nego tudi do vsega sorodnega mu naroda in premilega mu materinega jezika. Njegovo zadovoljivo delo ne bo postalo netivo za vzgojo srčne ljubezni ne samo do sebe in svojcev, nego do vsega rodu. Zadovoljnost je najblažja sreča na svetu.

Proč tedaj že enkrat s hrepenečimi pogledi na mirzi sever, kjer je zemlja — naša mati — izčrpna raznih prirodnih in preobljudena in kjer delajo v obrtnih le zgolj stroji — živi kakor neživi — kot brezsrčni avtomati. V takih razmerah se ne vzgaja ljubezni, in kjer ni ljubezni, ni veselja in zadovoljnosti, in brez teh je vsako delo brezuspešno.

Preden se podamo v kak tuj kraj — ako je v resnici potrebno — s trebuhom za kruhom, nam je treba se kolikor mogoče seznaniti temeljito z razmerami dotičnega kraja, šegami in navadami ondotejnega ljudstva, posebno pa se priučiti njegovemu jeziku. Čimbolj bo kateri verziran v vsem, kar imajo in nimajo v dotičnih krajih, tem lažje bo izhajal, tembolj napredoval v vsakem oziru. Gotova resnica je, čim lažje je delo, tem večji je zaslužek, samo treba se je k temu potruditi pravočasno. Slovenec, bistra glavic, se menda prilagodi med vsemi narodi najhitreje tuštvu, tako glede šeg in navad, kakor glede tujega jezika, ki ga začne takoj posnemati in rabiti, ako že ne drugače, vsaj v naglaševanju. A poleg vse svoje bistroumnosti in prilagoditve ostaja Slovenec zaradi svoje dobro poznane pridnosti skoraj vedno najdalje časa v tujini pri nizkem, hlapčevskem delu, pri napornem delu, a slabem zaslužku razmeroma z oholim tujcem, ki mu zapoveduje in reže boren kruhek za mnogokrat prenaporno delo, in to stori tučeva višja in temeljiteja, vsestranska naobrazenost. A Slovenec ni sam kriv, da nima niti doma, niti v tujini lastne, krepke volje, da nima pravega pojma do skupnega delovanja, da je brez vsake samostalnosti v mišljenju in dejanju ter mu skoraj popolnoma manjka duha do višjih podjetnosti. Razmere so bile in so še, žal, ki ga tišče duševno k tlom, da še ostaja zaradi svoje nizke naobrazbe poslušen kot kužek pod klopjo. Samo delaj, pa molči, to bi naj veljalo vedno za ubogega Slovenca, za ukazovanje in gospodstvo je že drugih dovolj, da preveč. »Dajte mi v roke šolo in upam si gibanje ves svet«, je dejal pri vsaki dani mu priliki blagopokojni Božidar Rajč. Dajte Slovencem šol, ki bodo odgovorjale njihovemu duhu in zdravim pedagoškim načelom, in sicer zadostno število šol od najnižjih do najvišjih, jim vzraste pogum, krepil in očvrstel se bo njihov ponos, zbudilo se složno delovanje in oživila blago-

iz 9. stoletja in bil last raznih grofov, Peter Savojski ga je dal popraviti, in v šestem slogu se nam kaže še danes. L. 1803. je služil za jetnišnico, pozneje za arzenal, sedaj je last dežele, in posebno društvo skrbi za ohranitev starega spomenika.

Stopimo najprej v stražnico, kjer še stoji staro ognjišče! Dalje pridemo v dvorano za grajsko moštvo, nato v celico in mimo vislic v velik obokan, z močnimi stebri podprt prostor — v ječo. Groza nas obide na tem prostoru. Zidovje, masivno, desna stena — žive skale! Tukaj je moral marsikateri govornik prebiti kazen zaradi svobodnega govora.

Ob stebrih so verige, s katerimi so priklenjali jetnike, Savojski vojvoda je dal k taki skali prikleniti prijorja Bonivarda, ki pa so ga Bernčani l. 1536. po šestih letih oprostili spon.

Nad ječami je velika kuhinja, sodna dvorana in mučilnica. V prvem nadstropju so dvorane vitezov z velikimi okni, od koder je prekrasen razgled po jezeru in njega okolici.

Na nasprotni strani je močno obzidje in stolpiči v obrambo gradu; pred gradom

hoteča podjetnost in videlo se bo kmalu, kako hitro bodo nehali biti — podlaga tučevi peti. Dokler se razvoj Slovencev, ki si ga oskrbijo in oskrbujejo sami s podvojenimi davki, ovira od raznih strani na vsakojake načine, ni čuda, da se ne more sveži duh Slovencev pravilno ojačiti, da bi pohitel do vrhunca njihove duševne in gmotne samostalnosti! — Kakor hitro bo Slovenec naobražen pravilno in temeljito v svojem narodnem duhu in milem mu jeziku, bo spoznal takoj, da ni samo rosna kaplja na gibajočem se listu, nego da je mogočna in krepka veja na velikanskem deblu slovanskega drevesa. Uvidel bo, da res »največ sveta otrokom sliši Slave«, kakor je pel naš Prešeren, ponos njegov se vzdigne do nebesnih višin in okrepljen duh bo neuklonjivo deloval za vse dobro sebi in vsakemu bližnjiku. Duh je, ki oživlja, a treba mu je primerne hrane, zadostnega krepila! Slovenec, priučivši se temeljito svojemu materinemu jeziku, bo imel v doglednem času odprt ves svet od sinje Adrije do Tihega morja, od Črnega do Severnega, in to je ogromen prostor, toliko ga nima skupno noben narod vsega sveta v svoji lasti, kakor edinole slovanški. V tem brezmejnem prostoru bo imelo Slovanstvo dovolj primerne dela, pa tudi jela, kakor hitro se sedaj še obstoječe za razvoj Slovanstva neugodne razmere izpremenijo na boljše. Slovincem se potem ne bo treba baviti s tujimi, neznanimi jeziki, akoravno še dandanes preveč hrepene po tujinstvu, baviti bo se jim s sorodnimi slovanskimi jeziki, kar jim bo razmeroma lahko. Ta trud bi bil Slovincem jako olajšan, ako bi imeli zadostno število svojih narodnih šol, urejenih v njihovem duhu in po pravih, zdravih, pedagoških načelih. Ker pri nas takih šolskih razmer ni pričakovati vsaj v doglednem času, je zopet — kakor vselej in povsod — naš pionirjev naobrazbe sveta dolžnost, da posežemo krepko z združenimi močmi v to zadevo ter dvignemo sčasoma vsaj maso ljudstva iz duševnega mrtvila k teženju po boljši bodočnosti, k hrepenenju in delovanju po vsestranskem napredku. Posebno mladi tovariši in tovarišice, ki imate še pred saboj dolgo pot sicer trudapolnega, a hvaležnega posla za narodov blagobit, poprimite se ognjeno velevažnega posla, da bo med prostimi masami ljudstva zavladala navdušljiva samozavest, iskren narodni ponos ter duševna in gmotna samostalnost. Poučujmo narodovo mladino do klenega zrna milega nam materinega jezika, širimo njen jezikovni obzor, nadaljujmo ga v koncentričnih krogih vedno boljbolj do spoznavanja sorodnih nam slovanskih jezikov! Profesor dr. Fr. Ilešič nam je nudil v tem oziru že marsikak vzor in migljaj in podal obenem priliko do priučitja srbo-hrvaškega jezika v »Slovenski Matici«. Ne zamudimo te lepe prilike glede razširjenja svoje naobrazbe, posebno mladina naj se prav krepko in vestno poprime priučitja najprej jugoslovanskih in potem drugih slovanskih jezikov in pisave v cirilici, ki se je poslužuje v svojem poslovanju pretežna večina Slovanov. Pri vsaki priliki nam je treba mladino nava-jati k učenju, najprej srbo-hrvaščine — najlepša prilika k temu je učna slika Ciril in Metod, ki se obravnava lahko več ur — nabavljati je srbo-hrvaških knjig, jih širiti med ljudstvom, od srbo-hrvaščine je preiti k bolgarščini in ruščini, nato se po-brigati za Čehe in Poljake ter njihovo slovstvo. Najhitreje in najboljše se dá privaditi nam še sicer tujim, a sorodnim jezikom z marljivim čitanjem tujih leposlovnih knjig z vsebino, ki je dotičniku znana iz slovenskih knjig in spisov. Najgotoveje se dá priučiti tujim jezikom, ako se poda dotičnik,

ki je že precej več dotičnega tujega jezika iz knjig, sam med iste tuje ljudi, kjer naj pridno obučje ne samo z naobraženci, nego tudi s prostimi seljaki. Razumeva se, da je k temu treba zadostnega prostega časa in truda, a kar je najobčutljiveje — denaria. A v dosego tako vzvišene smotra naj bi pomagala vsa slovan-ska društva s primernimi podporami, z medsebojnim posecanjem v počitnicah itd. Dotičniki naj bi potem v domačih društvih poučevali tovariše, ti potem doma mladino dotlej, da bi postalo znanje vsaj jugoslovanskih jezikov v besedi in pismu last naobraženejšega prostega ljudstva. (Dalje.)

Razširjena po vsem svetu, rpi narodih vseh jezikov in dežel je že 23 let Kathreinjeva Kneippova sladna kava.

Trilioni rodnih pije Kathreinjevo kot vsakdanjo pijačo za zajtrk in malico.

Kaj bi li moglo bolje pričati za dobro kakovost, fin okus in cenost tega najboljšega kavnega nadomestka in dodatka?

J. PAHOR:

Narodnost in liberalizem.

(K diskusiji.)

(Dalje.)

II.

Kako je z nami? Slovenci smo le **narodnost** (nacionaliteta). Nismo imeli še lastne države, nismo imeli tekom zgodovinskih vekov lastne politične in gospodarske enote in nimamo tudi danes tega cilja in volje k njemu. Saj so še glasi, da bi dosegli **narodno avtonomijo**, tako boječi v naših buržvaznih strankah, ki so bile še vedno pripravljene prodati vsak šibki in v teku stoletij oslavljeni so politični instinkti našega ljudstva, ne moremo reči; vendar bi bil silen korak naprej, če bi imeli svoj enoten ljudski zastop, ki bi ne mogel biti ravno najreakcionarnejši, če pomislimo, kakšno družabno strukturo imamo. Je pa politična resnica, da je v nizkih plasteh kmetiški element konservativen. — Če bi imeli dalje obširen vpliv na ljudsko, strokovno šolstvo, na učne načrte, šolske knjige, kjer smo danes potisnjeni kot narodnostna individualiteta popolnoma ob zid, če bi imeli končno odklanjalno pravico glede urad-

Fribourgu.

ki smo si ga hoteli ogledati zaradi znanih visečih mostov.

Fribourg se deli v zgornje in spodnje mesto na bregovih reke Saane. Čez spodnje mesto in Saano je velik most na žicah (grand pont suspendu) 264 m dolg in 51 m visoko nad reko. Visi na šestih vrveh, ki so spleteno iz 1056. žic. Po mostu vozijo tudi s težkimi vozovi, da kar škriplje in poka. Počakali smo, da je voz zopet dospel na cesto in tedaj smo jo šele udarili čez. S strahom smo gledali v dolino, v mislih, da se lahko vse skupaj podere. Srečno zopet na cesti korakamo dalje in prišli na drug tak most, ki je 75 m nad reko in 180 m dolg (Gotteron-most).

Ogledali smo si še večje zanimivosti mesta kakor cerkev, rotovž, katoliško univerzo in ostanke starega mestnega obzidja.

Po obedu smo bili zopet v vlaku. Vso pot smo občudovali na levi gorovje Jura, na desni Bernske planine. Po enourni vožnji smo dospeli v glavno mesto Švice.

(Dalje.)

je 20 m širok jarek, čez katerega drži most k vhodu. V pritličju stolpa so majhna vrata, skozi katera so spuščali jetnike v strašno globočino.

Ker je jelo solnce zahajati, smo se napotili proti postaji, od koder nas je prinesel parobrod zopet v Lausanne.

Večkrat smo se še ozrli na prekrasno okolico: lepo sinje jezero, ob robu temni grad in v ozadju sivi vrhovi gore Dent du midi. (3185 m).

Pri večerji smo se prav dobro zabavali. Gospodar je prisedel k nam in pripovedoval o lepih švicarskih krajih. Seveda, znal pa ni niti ene nemške besede, mi pa slabo francoski. Vkljub temu smo se še precej dobro razumeli in robili tudi roke h govoru.

Zjutraj 8. oktobra smo že zopet v vlaku, ki se spenja vedno višje in višje nad jezerom. Še zadnji pozdrav rajskemu svetu, in obrnili smo se v hribe. Peljali smo se mimo Romont, srednjeveškega mesta z gradom, ki je bil nekdanj last bur-gundskih kraljev. Od tukaj drži železnica v Bulle, sedež sirarstva. Podeveti uri smo izstopili v

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoja od leta 1883.

Vzorci poštne prosto!

Izredno nizke cene!

nišva! Od vsega tega smo danes tako oddaljeni, kakor le kdaj poprej. In če bi tudi vse to imeli, zdi se, ne bi bilo še rešeno vprašanje našega položaja. Že zgodovina kaže tako: če razvijemo čas od rimljanskega imperija čez slovensko - hrvaške grofovine Karla Velikega, mimo dvestoletnih »slovenskih knezov«, celjskih grofov, ki so posedovali veliko hrvaške zemlje in bili v sorodu z bosenskim in srbskim vladarji, dalje preko Gubca, in Gregorčiča, Kacijanarja in Jurišiča, ki so bili združeni v slavi in propasti, do Napoleoneve Ilirije in do sedanjih gospodarskih odnosov, ko je ves avstrijski jug ena sama gospodarska celota, ki gravitira v Trst in Reko, spoznamo konsekvenco, da pride v dveh, treh generacijah čas, ko bodo padle tesne in protinaravne meje, s katerimi smo danes oslabljeni in vladani. Politična ideja, ki živi in tli skozi stoletja, ki ji je vrelc in imperativ naravni, gospodarski in kulturni položaj, bo našla svoje ideatorje in svojo konkretno obliko preko vseh dnevnih borb in preko vseh sil, ki jo danes še vežejo.

Znano je, da so leta 1712. sprejeli Hrvatje pragmatično sankcijo, v kateri priznavajo avstrijske vladarje za svoje kralje kot istočasne vladarje slovenskih kronovin. Dasi nas danes Hrvatje (največ zaradi številnega razmerja) radi podcenjujejo, je vendar resnica, da politično rastemo, ker smo le v kulturni državi in radi tega na slovenskem jugu umstveno prvi; že Hrvatje, ki jim je vodilo plemstvo politiko do zadnjih dni, zaostajajo glede izobrazbe ljudske mase daleč za nami, da niti ne govorim o Srbih, ki imajo celo po novejših statistikah v kraljevini neverjetno visoko število analfabetov. O kaki asimilaciji nas samih že iz tega razloga ne more biti govora; tudi v avtonomni celoti bomo ohranili svojo narodno individualiteto, pa če bo celota pretežno srbohrvaška. Ne le to, tudi z lastno razvitim jezikom bomo deležni skupne kulture, skupnih umstvenih proizvodov in bomo dosegli skupno kulturno enoto!

Za tak cilj je neobhodno potreben politični optimizem. Še ni dolgo temu, ko smo videli, da je vzplapolalo, ko smo čuli, da se je polastilo gibanje vsega jugoslovanskega. Nepričakovan preobrat je razrušil ves lep sen; ekstazi, rojeni iz trenutka, je sledila reakcija, ki je vrgla skoro vse nazaj, izvzemši one redke, ki so vedeli že kdaj prej, kaj hočejo in katerim so zunanji dogodki dovedli samo novih gibalnih sil in nič več. Saj še ni črnilo suho, ko je pisala naša revija, naj se ne vdajamo iluzijam ter naj se odpovemo zmotam, ki so nam trenutno skalile in zamračile vid. Ne Madjari, ne Nemci, ne Poljaki, ne Čehi da ne bi mogli privoliti bodisi v trializem, bodisi samo v omejeno narodno avtonomijo Jugoslovancev podunavske monarhije! Res je, ne vekovi, ne nebo nam ne bodo dali prostosti, če prekrizamo v fatalizmu roke, v globokem spoštovanju tujih, bližnjih in daljnjih interesov! Kaj nam more koristiti klic po pravici hlapca Jerneja, ki je dal svojo kri in svoj mozeg, da je zgradil ponosen dom, a moral iskati izžit in izpit svojega na široki cesti, ko istočasno zahtevamo siromašnega dnevnega plačila na roko, ko istočasno ponujamo svoje moči v novo nizko službo, v novo, še trše izkoriščanje! Kaj hočemo s klicem o pravici, ko se sami prodajamo! Čim večje ponujanje, tem nižje cene! To ni pot k prostosti! Ali nima Bosna s Hercegovino že danes sabora, za katerega kompetenco ju lahko zavida češka kraljevina? Bosanski sabor eksistira vzlic deželni avtonomiji Češke! Sami, predvsem vodstva naših strankarsko sebičnih političnih individualitet, smo krivi, da smo in bomo ostali raztrgani v kronovine in kronovince, v zbor in zborčke, da nas režejo smešne, absurde meje in mejice. Naravni zakon naravnost zahteva, da se razvijajo politične individualitete v smeri avtonomnih oblik, skupin že zgolj s kulturnega stališča; zraven diferenciacije stoji torej tudi socializacija, (ne mislim na ožji smisel socializacije produkcijskih virov in sredstev), zato je naloga države in njenih vlad, da postanejo končno takim rezultatom pravične, ker so civilizatorni, pa če so prej reakcionarno in kratkovidno ovirale slična stremjenja. Državna organizacija uprave pač tudi napreduje; poenostavljenije politične organizacije je torej celo v

interesu države. Toliko bolj v dobi, ki je rodila idejo ene same zveze evropskih držav! In kdo ve, če ne bi bil enoten avstrijski slovenski jug najtežja protitež fakiocnim silam madjarskega imperializma? Nešteto krat se je v teku vekov že naslonil Habsburg na naš jug, in ni izključeno, da bi se ne hoteli akti zgodovine ponoviti. Kakšna ideja, katere interes bi nas mogel voditi takrat, če vemo, da se psihologija ljudstev ne da uravnati s svetlo obljubo?

Vendar pa ne smemo pozabiti, da ni kulturna enota edini cilj, h kateremu gre naša pot. Ta cilj bo dovedlo intenzivno delo potom knjižice in časnika šele tekom dolgotrajnih dob do uresničenja vzlic pogostemu in morda tudi nekoliko utemeljenemu očitaniu, da so slovenska plemena politično manj zmožna. Toda naj je problem narodnostne avtonomije ali morda tudi lastne države še tako blesteč, končno je zgolj gospodarsko sredstvo. Jedro vsega političnega dejanja in nehanja, je pa edino le kruh, kakor se to enostavno sliši, edino le kritje življenjskih potreb. A te so nujne pred narodnostno samoupravo in bodo tudi za njo pri vseh onih, ki ne tvorijo »gorenjih desetih tisočev.« Kakor danes, tako se bodo čez stoletje dvigale najnižje, telesno najjačje in duševno najbolj zdrave plasti navzgor k solncu kulture in njenih pridobitev, zahtevajoč telesnega in duševnega deleža na vsem onem, kar so povečini ustvarile same, s svojim znojem in svojo krvjo.

Ta proces pa, ta antiteza izkoriščanju večine po manjšini, nasprotstvo, ki se za iz davnine v globoko prihodnost, ki se je pa poostriilo s postankom, z rojstvom novega gospodarskega sistema, kapitalizma, v začetku novega veka, zovemo danes lahko socializem. Kdor pozna, kdor čuti njegove vzvode, razume, kako nebitvena mu je toliko razupita mednarodnost.

(Dalje.)

Tolminkemu učiteljstvu!

V 9. številki »Učit. Tov.« nam je nekdo povedal nekaj popolnoma resničnih. Ne hudujem se na pisca onega članka, zakaj članek je bil na mestu, pisan o pravem času in gotovo s najboljšim namenom. Povsod se dramijo in gibljejo tovariši, le mi držimo roke križem. Ali nas ne bodo ganili zgledi Kraševcev in Tržčanov? Tudi naše društvo je treba zbuditi iz mrtvila; treba je reorganizirati in revidirati njegovo delo; treba vzgojiti naraščaj!

Zgodovina našega društva zadnjih let je v resnici klavna. Katera imena naj zapišemo med njegove požrtvovalne voditelje? Zakaj je bil društveni odbor sedaj v Cerkmem, potem pri Sv. Luciji, nato v Kobaridu in slednjič na skrajni periferiji — v Bovecu? Kdor ni bil v zadnjih letih na občnih zborih, si pač ne bo mogel prav odgovoriti na postavljeno vprašanje. Ali naj iščemo vzroka temu v premajhni stanovski zavednosti ali v nevednosti, koliknega pomena je za vsak stan dobra organizacija ali v premajhni zavesti skupnosti ali celo v komodnosti ali kje?! Dobro je le, da se ni med našim spanjem priklatil sovražnik in zasejal ljulike med naše vrste.

Sedaj je zopet prišel sedež društva iz periferije okraja v središče, in nov odbor ima menda dobro voljo zbuditi društvo k delu, ker sklicuje na 25. dan t. m. izreden občni zbor. S tem zborovanjem naj se začne novo življenje v našem društvu! To novo življenje, življenje dela, pa mora prinesiti v društvo zlasti mladina! Stari in mladi pa moramo poskrbeti, da bo tudi pri nas beseda organizacija meso postala. Pogrešati ne smemo v naših vrstah tudi tovarišice kot delavnic in zavednih članic. Kdor plača samo članarino, še ni naredil svoje dolžnosti. Na noče, še je čas! Vzdamo se za to! Pokažimo, da nočemo zaostajati za tovariši drugod, temveč hočemo, vsaj vzporedno z njimi korakati! Tudi pri nas naj se oglasi mladina takoj na prihodnjem zborovanju, pove svoje želje, obenem pa tudi takoj pokaže resno voljo, da hoče delati. Pomenimo se na prihodnjem zborovanju, zakaj naše društvo ne deluje, kakor bi moralo! Dogovorimo se, kako bomo odstranili vzroke! Naradimo načrt za nadaljnje delo!

Tovariši in tovarišice, udeležimo se zborovanja v obilnem številu! Ako še ni kdo član, naj pride in pristopi!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem zboruje o Veliki noči v Mariboru v Narodnem domu. Na Velikonočni ponedeljek ob pol 10. uri predpoldne je odborova seja, popoldne isti dan ob 3. uri je delegacijsko zborovanje, drugi dan, torek, 14. aprila, predpoldne ob pol 10. uri pa občni zbor, pri katerem predava g. ravnatelj Schreiner in tovariš Požegar. Delegacijskega zborovanja se udeležijo le delegati, a na glavnem zborovanju pa je naj zastopana vsaka šola. Čas je primeren, torej ne iščite praznih izgovorov, temveč vsi v Maribor! — Okr. društva, ne pozabite naznaniti odborov. štev. članov, delegatov ter poslati predlogov do 1. aprila. Vodstvo.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, 2. aprila ob pol 3. uri na Gornjskem po dnevnem redu, ki je bil priobčen v predzadnji številki »Tovariša«. Ob 1. uri pevska vaja!

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 6. sušca ob malodane polnoštevilni udeležbi. Kot goste smo pozdravili tt. g.č. Levstikovo, Lavričovo, tt. Brgleza in Wudlerja. Sicer vedno navzoči podpredsednik t. Petriček je bil tokrat zaradi bolezni zadržan. — Iz mnogovrstnega dnevnega reda posnamem sledeče: Za obrambni sklad se je nabralo 200 K, polovica pripade društvu. — Delegatom za Zvezino zborovanje se izvolijo: t. g.č. Lilekova, tt. Sivka in Voglar; namestnikom t. g.č. Schreinerjeva. — Dolga debata se je razvila o sanaciji Zavezinskih listov in o poslovnem redu Zaveze. — Živahno pohvalo je žel t. predsednik za svoje predavanje o naši vzgojni nalogi, kar je razrešil v smislu, da bodi šola prva naloga vzgojno delovanje. Zavedajmo se, da nas k temu kliče naša stanovska in narodna dolžnost. — Regulacija bo morda zbudila komu željo, obelodaniti svoje želje in nasvete v listih. Naj opusti to! Svoje misli pa naj sporoči organizaciji. — Nadaljni razgovor se je razvil o šol. kroniki, o društveni knjižnici in o tajništvu krajnega šolskega sveta. Prihodnje zborovanje je prvo nedeljo v majniku.

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Matice Slovenske« dne 6. marca 1914. — Predsednik se je spominjal viteza Klodiča Sabladolskega, enega izmed redkih beneških Slovencev, ki so aktivno posegli v razvoj slovenskega naroda, ter poročal, da je bila Matica zastopana na Njegoševem slavu v Zagrebu. Prof. Funtek Anton je pristopil kot ustanovnik. »Zemljevida« druga korektura je definitivno urejena. Šolska Matica je prevzela še preostalo zalogo Rossmässlerjevih »Štirih letnih časov«. S krakovsko akademijo in s »Towarzystvom Slavian« v Krakovu stopimo v zameno publikacij. — Pri poročilu iz Gospodarskega odseka se je razvila debata o povišanju članarine. — V zmislu pravil imajo na skupščini dne 15. marca volilno pravico le tisti, ki so plačali članarino za 1913 ali za 1914.

Jurčičeva sedemdesetletnica. Dne 3. t. m. je minulo 70 let, odkar se je v Muljavi poročil Josip Jurčič. Ni pisatelja med Slovenci, ki bi bil tako znan med narodom kot Josip Jurčič. Njegovi romani »Jurij Kozjak«, »Deseti brat«, »Rokovnjači« so znani pač vsakemu Slovencu. Njegovo delo za naobrazbo naroda je ogromno, njegove zasluge za razvoj slovenske književnosti in časnikarstva so velike. In vendar bi skoraj pozabili na jubilej moža, ki je od prve mladosti pa do zgodnje smrti posvetil vse svoje sile narodu. Letos ob-

hajamo obenem petdesetletnico, odkar je izdal Jurčič svojo prvo balado »Junakov grob« v »Slovenskem Glasniku«. Pridružujemo se mnenju g. Harambaše v »Slov. Narodu«, da počastimo najlepše spomin Jurčiča, če izide za jubilej nadaljevanje Jurčičevih zbranih spisov in pa ilustrirana izdaja »Jurija Kozjaka«. Narod sam pa počasti moža najlepše, če ne pozabi njegovih zlatih besedi v »Tugomeru« in drugih njegovih delih.

Stoletnica pesnika Ševčenka. Dne 9. t. m. je preteklo sto let, kar se je rodil rusinski pesnik Taras Ševčenko. Eno najbolj znanih njegovih del je »Kobzar«, ki je izšlo tudi v slovenskem jeziku.

Srednješolski vestnik.

† Roditeljski večer, ki ga je priredila goriška podružnica »Društva slov. prof.« dne 7. t. m. v Gorici, je uspel kot prvi pozik, spraviti dom in šolo v ožji stik, jako povoljni. Taki roditeljski večeri, ki imajo namen staršem in vzgojivcem dati navodila pri vzgoji otrok, se bodo še večkrat vršili v Gorici.

† Učiteljski v Avstriji, moških in žensk, je: 57 moških s 7855 gojenci in 20 ženskih s 3593 gojenkami; gojencev in gojenk na učiteljskih je torej skupaj 11.448.

† Nemška gimnazija v Gorici ima sedaj svojega ravnatelja. Profesor Hemetsbergerja z Dunaja, ki je svoj čas služboval v Gorici, je imenovan za ravnatelja. Hemetsberger je zagrozen nemški liberal. Italijanska gimnazija ima sedaj tudi ravnatelja. Imenovan je profesor Caldini, sedaj ravnatelj na moškem italijanskem učiteljsku v Gradiški. Ta je pa italijanski klerikalec. Torej za nemško srednjo šolo liberalca, za laško klerikalca! Vsakemu nekaj!

Politiški pregled.

* Cesar na Ogrskem. Kakor poročajo listi, namerava cesar odpotovati takoj po velikonočnih praznikih z Dunaja v Budapešto, kjer osebno otvori delegacije. Odhod bo bržkone 23. aprila. Cesar bo stanoval deloma v dvoru v Budimpešti, deloma na gradu Gödöllő. Vsega skupaj ostane cesar topot na Ogrskem štiri tedne.

* Srbsko bolgarska zveza. Petrograjski bolgarski poslanik Ratko Dimitrijevič je izjavil, da je zopetna obnovitev srbsko-bolgarskega prijateljstva nujno potrebna. Veseli ga, da je Pašić istega mnenja, kakor mu je sam dejal v Petrogradu. Obe državi pa rabita varstva Rusije, ki ji morata tako Srbija kakor Bolgarija biti enako dragi. Srbija pa ima dolžnost, da prva Bolgariji ponudi roko.

* Volitev v Bolgariji. Po dosedanjih poročilih je dobila vlada pri volitvah od 245 mandatov 128 mandatov, 117 jih pa pripada opoziciji. Vladna večina je torej, kakor se vidi, neznatna.

* Dijaško gibanje. Slušatelji živno-zdravniške visoke šole na Dunaju so 12. t. m. sklenili zahtevati, da takoj sistirajo, oz. ustavijo tečaje za kovaške mojstre, uveljavljanje akademičnih tal, rektorjev odstop in da se zgradi novo poslopje te visoke šole. Slušatelji so sklenili, da prično stavkati. — Jugoslovanski vseučiliščniki so priredili 12. t. m. demonstracijski izpred z vseučilišča pred parlament, kjer so odposlali deputacijo poslancem, da naj nastopijo proti laški fakulteti in za jugoslovansko vseučilišče. — V Črnovicah so 11. t. m. demonstriali ukrajinski visokošolci pred ruskim konzulatom zaradi prepovedi Ševčenkovega slavlja v Rusiji.

Glavni dobitek

je pripravila svojim p. n. odjemalcem ta teden

tkalnica M. Jirsové, Novy Hradek n. M. (Češko).

Kdor naroči katerokoli doli navedeno vrsto blaga, ima pravico na dobitke, in sicer: prvi naročnik dobi brezplačno 1 tucat krasnih platnenih žepnih robcev. Vsakteremu nadaljnemu petemu naročilu pridenem brezplačno lepega listra za krilo. Vsaki stoti naročnik prejme krasno volneno blago za obleko.

Nikjer drugje ni dobiti tega!

Kos 23 m 1 ^a kanafasa, 80 cm šir., rdeče ali modro črtanega	K 11—
Kos 16 m 1 ^a kanafasa, 116—118 cm šir., rdeče ali modro	K 12-50
Kos 18 m 1 ^a cefira za 6. sraje	K 10—
Kos 23 m fine tkanine Ela, 8 cm šir.	K 11-50
Kos 20 m močnega platna za srajce, 82 cm šir.	K 12-80
Kos 11 1/2 m Makove tkanine, 82 cm šir., prekrasna tkanina	K 10-25
Kos 12 m platna za rjuhe, 140 cm šir.	K 12—
Kos 6 1/2 m platna za rjuhe, 150 cm šir., najlepšega	K 9-75
Kos 30 m vstankov cefirja, platna, modrotisk. blaga, flan., po 2—10 dolg	K 15—

Vse stalnobarvasto, izvrstne kakovosti. Pošilja se po poštne povzetju, a pri naročilu dveh zavojev poštne prosto. Oni, ki prejmejo dobitke, bodo takoj objavljeni.

Obrambni vestnik.

— **Razočarani.** Pod tem naslovom piše »Slovenec« z dne 12. t. m.: »Možje, ki imajo svoje zatočišče tam v Učiteljski tiskarni, so kar razočarani, da so poslanci S. L. S. učiteljstvu odmerili razmerno velik pribojšek v plačah. Pomislimo: doslej petletnice po 80 K, v bodoče triletnice po 160 K, potem priboljšek v temeljni plači, pri stanarini itd. Ali ni lepo slišati, da bo po novem imel n. pr. nadučitelj v Ljubljani, ko bo dosegel vse triletnice, več kot 4800 K letnih prejemkov? Tega liberalni kolovodje ne marajo pisati in ne marajo hvaliti, ker jim je zoprno, da je to storila S. L. S. Gredo preko lepih izboljškov ter trobijo neprestano zoper šolski zakon, ki jim kar nič ne ugaja, ker vindi-cira za deželo nekoliko več pravic, kot jih je imela doslej nad šolstvom. Vprašamo, ali je to kaj čudnega, če tisti, ki daje denar, zahteva tudi besedo pri šolstvu? Ali se je dobremu in vestnemu učitelju bati kontrole in nadzorstva, pa naj pride odkoder koli? In ali je kaj nenavadnega, če se od tistega, ki je postavljen za odgojitelja mladini, zahteva vestnost, zglečnost in vzornost v vsem in povsod? Kdor tega ne mara, ni za šolo, ni za vzgojo, naj si poišče drug poklic. Našemu učiteljstvu novi šolski zakon ne bo delal preglavice. Zakaj se ga boje liberalci, pa že vedo.« — Mi res ne moremo umeti, zakaj »Slovenec« Učiteljske tiskarne pri nobeni priliki ne more pustiti na miru! Kaj ima neki ta tiskarna opraviti z regulacijo učiteljskih plač? Kar zdi se nam, kam pes taco moli. Toda o tem bo prilika govoriti pozneje! — Poudarjamo, da denar, ki ga zahteva regulacija, ni deželni denar, ampak državni, zato ni treba za deželo nič več pravic vindicirati. Ti državni predodkaz so prvi korak k poddržavljenju vsega ljudskega šolstva. Prej ljudsko šolstvo — posebno na Kranjskem — tudi ne bo imelo miru. — Napredno učiteljstvo se boji novega zakona zato, ker so v njem odprta vrata denunciranju in se z njim ustanavlja inkvizicija. Pravice se napredno učiteljstvo ne boji. Tudi »Slovenec« možgani utegnejo to razumeti!

— **V klerikalni vodi plava c. kr. objektivnost!** C. kr. okrajni šolski nadzornik J. Novak v Kočevju pozivlja v »Slovenec« z dne 14. t. m. med dnevnimi vestmi učitelja, oziroma učiteljico, »ki bi hotel(a) s 15. aprilom sprejeti supleturo na deški ljudski šoli v Ribnici«, naj mu pošlje svoj naslov. C. kr. objektivnost objavlja svoj uradni razglas v klerikalnem dnevniku in s tem izvaja na učiteljstvo pritisk, kaj mora brati, da se seznanijo z objavami c. kr. objektivnosti. — V »Slovenskem Učitelju« (št. 2. in 3.) — v ultraklerikalnem listu — objavlja c. kr. okrajni šolski nadzornik J. Štrukelj učiteljstvu novomeškega in črnomališkega okraja predloge k uradnemu dopisu zaradi snovi za razpravo na letošnji okrajni učiteljski konferenci. Torej popolnoma uradna stvar v strogo strankarskem listu! Taka je c. kr. objektivnost: vse učiteljstvo novomeškega in črnomališkega okraja mora brati »Slovenskega Učitelja!« Že navaden takt zahteva, da ne sme biti c. kr. nadzornik vsiljiv s svojo političko kramarijo! V drugi polovici tekočega leta bo morala c. kr. objektivnost v nevarno vodo! Če hoče zakon nepristranosti od učiteljstva, jo morajo predvsem kazati tisti, ki čuvajo nad zakonom!

— **Resnici čast!** V »Eidinosti« z dne 12. t. m. (št. 39) čitamo dopis iz Gorice, ki zveni iz njega trditev, da je članku tovariša Hreščaka, priobčenemu v našem listu, pravi avtor dr. Tuma iz Gorice. — Od nikogar pozvani, konstatujemo svojevoljno resnici na ljubo, da je bil dotični rokopiš Hreščakov, da je torej trditev dopisnika »Eidinosti« zmotna, kar se našega lista tiče. Vse drugo nam seveda ni nič mar. To konstatujemo, ne da bi s tem kršili uredniške tajnosti, zakaj tov. Hreščak je svoj članek podpisal. Mi ne moremo trpeti, da bi se zaradi nas komurkoli delala krivica, pa bodi dotičnik tudi naš osebni ali stvarni nasprotnik! — V »Zarji« z dne 18. t. m. govori o isti zadevi tudi dr. Tuma. Kar se njegovih »Naših Zapis-kov« tiče, nas nič ne briga. Ali dr. Tuma prihaja tudi infamen, in tega ne moremo mirno trpeti. Dr. Tuma namreč piše: »Ako je ta gospod (ki je pisal dotično notico v »Eidinosti«; op. ured.) učitelj, kakor bi se zdelo, potem je to prava dika učiteljskega stanu in voditelji dosedanje smeri učiteljstva mu utegnejo biti prav hvaležni za ta način pomoči!« — To je infamnost! Ali misli dr. Tuma, da smo cigani in vagabundi, da nas sme zmerjati in natočevati, kakor še klerikalci ne znajo?! Dr. Tuma naj pošteno slovensko napredno učiteljstvo pri miru pusti! Mi nimamo z dr. Tumo nobenega posla! Naši voditelji niso še nikoli menjali svoje barve, zato se pa ne dajo zmerjati od niko-

gar s sirovostjo in brezobraznostjo, čeprav je ta zrasla na zeljniku — akademiške izobrazbe!

Štajerske vesti.

— **Š— Odmor!** Vodstvo Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem pozivlja v zadnjem »Učit. Tovarišu« učiteljstvo, naj se vzdrži vsakojakih polemik, člankov o bližnji regulaciji naših plač. Enak ferman smo dobili tudi takrat, ko so bile omožene učiteljice popolnoma izključene od vsakršne draginske doklade. Da se torej na eni strani kruši disciplina, na drugi strani pa se ne prikraja po krivici nobena kategorija učiteljev in učiteljic, kar bi bilo pri definitivni regulaciji naših plač naravnost neodpustljiv zločin, obljubljam, da bomo pridno posekali društvena zborovanja, pričakujemo, da bodo posamezna društva in obe deželni zvezi v vednem stiku nas natančno informirale o vsakokratnem stanju regulacijskega vprašanja ter končno zahtevamo, da naj tvorijo za temeljno podlago vsem razpravam razen izpitov službena leta. **Prizadeti.**

Goriške vesti.

— **g— Smrtna kosa.** V »Soči« z dne 17. t. m. čitamo: S poslopij društva »Šolski Dom« v Gorici so visele žalostne črne zastave. Kdo je umrl? so povpraševali... Umrl je mlad učitelj, 24 let stari Adolf Klavora, doma iz Bovca, učitelj na Šolskem Domu v Gorici, kamor je bil poslan od okr. šolskega sveta Tolminskega. Pogreb je bil včeraj popoldne prav lep, udeležba mnogobrojna. Učiteljskišniki so zapeli na Livadi pred hišo, kjer je pokojni stanoval, na Placuti v cerkvi in na Goriškcu v slovo. Udeležila se je pogreba šolska mladina Š. D., učiteljskišniki, profesorji, učitelji itd. — Pokojni je bil jako nadarjen lepo vzrasel mladenič. Kdor ga je videl, bi ne bil verjel, da tako kmalu podleže jetiki. — V Raštelu v Gorici je umrl danes jutraj upokojeni nadučitelj Ivan Kuret, ki je služboval v Dekaniji v Istri ter se ob upokojitvi preselil v Gorico. Ima več otrok, 4 še nepreskrbljene. — Tako sta šla v grob dva učitelja, eden prav mlad, drugi upokojenec, katerega šibko zdravje je napovedovalo smrt. Naj počivata v miru! Preostalih naše sožalje!

— **g— Vodstvo strokovne nadaljevalne šole za zidanje v Gabrovici** vabi tovariše in vse prijatelje šole k slovesnemu sklepu šolskega leta 1913/1914, ki se vrši v nedeljo, 29. t. m., ob 11. uri dopoldne. Sklep je združen z razstavo šolskih izdelkov. — Vodstvo.

Splošni vestnik.

Društvo »Vrtnarska šola« ima svoj letošnji redni občni zbor v Škofjiloki dne 7. malega travna v kavarni »Plantarič« ob 7. uri zvečer.

Kolka proste so vse kakršnekoli prošnje, uloge ali priloge v vojaških zadevah.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

— V Trst: Za danes prepozno prejeli. Porabimo prihodnjič. — V sezanski okraj: Takisto! — S. Č.: Nekrolog pokojnega tovariša M. Mežana priobčimo prihodnjič. — Radovednež: Vse nakazane petletnice se bodo izpremenile v triletnice, števisi od dneva prve stalne namestitve. To je bilo izrečno ugotovljeno v šolskem odseku. Tudi pravi § 113. (četrti odstavek): Pri uvrstitvi učnih oseb v osebini status ima brez izjeme veljati da se vsaka def. učna oseba uvrsti z višjimi, nego dosedanjimi letnimi prejemki. — Glede na drugo vprašanje se obrnite na bližnjega tovariša nadučitelja. Pozdrav!

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene.
Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta št. 13
poleg Figovca

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, aparate za fizikalne poskuse.

Prevzema vsakovrstna steklarska dela, tudi nova šol. poslopja na deželi itd. ::

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Anton Krušič,
krojaški mojster in trgovec
v Gorici

Tržaška ulica št. 16
v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.



Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetijske šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Knjigoveznica
Iv. Bonač

Ljubljana, Selenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice.
Cene zmerne, delo solidno.

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani

sprejme kot

pisarniškega
slugo

takoj dečka, ki je dovršil osemletno šolsko dobo z dobrimi uspehi vsaj na štiri razrednici. Predložiti je zadnje šolsko izpričevalo in priporočilo šolskega vodstva.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Barhenti, flanele, sefiri, piketi, kanefasi, kepr.

Vse tkanine preskrbi

M. JIRSOVA

učiteljeva soproga

Platno, damaski, robci, brisače, rjuhe, vsa oprava.

lastnica ročne tkalnice v Novem Hradku

nad Metnjo št. 16 (Češko).

40 m ostankov za 20 K franko.

Neugajajoče vrnite.

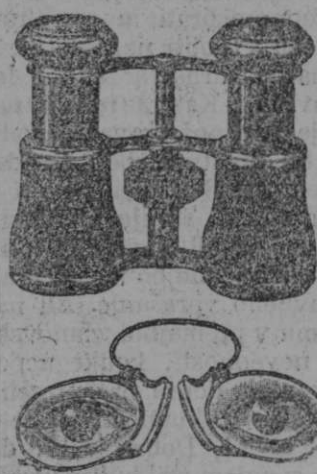
Učiteljstvu popust.

Vzorci franko.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

— Izprašani optik. —

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.



Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplometri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.



Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekte itd.

Strogo solidna trdka!!

Ogromno število pohvalnih pism na razpolago. Krasni ceniki na zahtevo zastoj.

Cene solidne!

Postrežba točna!

Gramofoni od K 20— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik
mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih : najnovejših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic : in otroških vozičkov.

Spalnica v amerikanskem orehu
350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omari, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.